

Goede manieren

Fowey Community College is een comprehensive school in Cornwall.¹ De leerlingen dragen een keurig schooluniform. Er worden veel extracurriculaire activiteiten georganiseerd. Voor de leerlingen van de eindexamenklas is er een officieel dansfeest, een galabal denk ik. De school kwam onlangs volop in het nieuws omdat er voor deze zestienjarigen een facultatieve etiquettecursus wordt gegeven, apart voor jongens en voor meisjes (Daily Telegraph 13/12/2012a).² Wat zijn onze manieren? Nee, eigenlijk gaat het niet over ónze manieren: het gaat om de traditionele omgangsvormen van de Engelse maatschappelijke elite.

Dat geeft Telegraph-lezers aanleiding tot een pedagogische en maatschappelijke discussie (13/12/2012b): draagt zo'n cursus aan de sociale vaardigheden en sociale weerbaarheid van scholieren bij?³ Ik denk van wel, mits de leerlingen ook gevoel voor nuance wordt bijgebracht. Er is een verschil tussen Hoofsheid, Hoffelijkheid en het vermijden van Hufterigheid. Door een elitaire subcultuur onder de loep te nemen, kunnen leerlingen inzicht ontwikkelen in maatschappelijke verhoudingen en in hun eigen omgang met anderen. De etiquettecursus biedt de mogelijkheid gangbare maatschappelijke normen en waarden te verkennen en eigen normen en waarden te verduidelijken. Voorwaarde is echter een afstandelijke, cultureel-antropologische benadering, zodat leerlingen niet alleen het hoofse spel van het galabal leren spelen, maar ook de spelregels leren onderkennen die in verschillende subculturele omgevingen gelden, en zodat ze de nodige flexibiliteit ontwikkelen om daarin eigen keuzes te maken. Dat heb ik in de onderstaande drie schema's trachten uit te werken.

Wes Holleman

weblog onderwijs 18-12-2012

<http://www.onderwijsethiek.nl>

Tabel 1. Hoe moet ik met de Ander omgaan, gegeven de SOCIALE afstand tussen ons beiden?

	de Ander behoort tot mijn ingroup	de Ander behoort tot de outgroup
de Ander is van lagere rang		
de Ander is van gelijke rang		
de Ander is van hogere rang		

Tabel 2. Hoe moet ik met de Ander omgaan, gegeven de PSYCHOLOGISCHE afstand tussen ons beiden?

	de Ander is een vreemde	de Ander is een bekende	de Ander is een intimus
ik wil gepaste afstand bewaren			
ik wil afstand scheppen			
ik wil afstand overbruggen			
ik wil toenadering zoeken			
ik wil nabijheid bewaren			

Tabel 3. Hoe moet ik met de Ander omgaan, gegeven mijn PRIORITAIRE WAARDEN?

	ik/mij-zelf	de Ander	derden
ik wil fijngemanierd handelen (conform de etiquette) in de ogen van ...			
ik wil welgemanierd en fatsoenlijk handelen in de ogen van ...			
ik wil mijn gezicht niet verliezen in de ogen van ...			
ik wil dat de Ander z'n gezicht niet verliest in de ogen van ...			
ik wil voorkomen dat mensen zich generen en ongemakkelijk voelen, en m.n.:			
ik wil dat mensen zich ongedwongen en op hun gemak voelen, en met name ...			
ik wil dat mensen tot hun recht komen, en met name ...			
ik wil dat mensen succesvol hun doelen bereiken, en met name ...			
ik wil mijn afkomst niet verloochenen of verbloemen in de ogen van ...			
ik wil authentiek handelen en eerlijk mezelf zijn in de ogen van ...			

¹ <http://atschool.eduweb.co.uk/foweycc/location.htm>

² <http://www.telegraph.co.uk/education/educationnews/9742589/Charm-school-Boys-given-lessons-in-manners-for-end-of-term-ball.html>

³ <http://www.telegraph.co.uk/education/educationnews/9743055/Good-manners-are-oil-to-our-social-wheels.html>